

Lokalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Powiecie Wadowickim na lata 2026 – 2028

(z perspektywą do 2030 r.)



Wadowice 2026

Spis treści

Tabele	2
Wykresy	3
Wykaz skrótów	3
I. Wstęp	4
II. Część diagnostyczna	6
1. Charakterystyka i struktura społeczna Powiatu Wadowickiego	6
2. Diagnoza sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej w Powiecie Wadowickim	11
3. Dane o sytuacji osób z niepełnosprawnością w Powiecie Wadowickim	14
4. Wsparcie dziecka i rodziny oraz pieczy zastępczej w Powiecie Wadowickim	18
5. Ocena zasobów powiatu do wykorzystania w przeprowadzeniu procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych	32
1) Istniejące na terenie Powiatu instytucje:	32
2) Informacje o usługach świadczonych w środowisku:	34
6. Analiza potrzeb i barier	37
1) Potrzeby w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnością i starszym	37
2) Potrzeby w zakresie wsparcia dziecka i rodziny oraz pieczy zastępczej	38
3) Bariery w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnością i starszym	38
4) Bariery w obszarze usług wsparcia na rzecz rodziny i pieczy zastępczej	39
III. Część programowa	41

Tabele

Tabela 1 Ludność w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024 w podziale na płeć	6
Tabela 2 Ludność w gminach Powiatu Wadowickiego w latach 2022-2024 w podziale na płeć	7
Tabela 3 Saldo migracji w Powiecie Wadowickim i poszczególnych gminach w latach 2022-2024 ..	8
Tabela 4 Liczba mieszkańców Powiatu Wadowickiego w wieku 70 lat i więcej, z podziałem na gminy w latach 2022-2024	10
Tabela 5 Rodziny w Powiecie Wadowickim, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn w latach 2022 - 2024	11
Tabela 6 Dane dotyczące umieszczanie mieszkańców w DPS na terenie Powiatu Wadowickiego w latach 2022-2024	12
Tabela 7 Powody opuszczenia Domów Pomocy Społecznej w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024	13
Tabela 8 Osoby korzystające z usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024	14
Tabela 9 Osoby korzystające ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024	14
Tabela 10 Struktura wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności w latach 2022-2024 (w %)	15

Tabela 11 Liczba uczniów w Zespole Szkół Specjalnych w Wadowicach oraz w Specjalnych Ośrodkach Szkolno-Wychowawczych w latach 2022-2024	16
Tabela 12 Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzonego przez Powiat Wadowicki w latach 2022-2024	17
Tabela 13 Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024	17
Tabela 14 Liczba zatrudnionych asystentów rodzin oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na terenie Powiatu Wadowickiego w latach 2022 - 2024	19
Tabela 15 Liczba dzieci, z poszczególnych gmin Powiatu Wadowickiego, które powróciły z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej pod pieczę rodziców biologicznych w latach 2022 - 2024.....	19
Tabela 16 Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w poszczególnych gminach w latach 2022 - 2024	20

Wykresy

Wykres 1 Liczba mieszkańców Powiatu Wadowickiego w latach 2022-2024 w poszczególnych grupach wiekowych.....	9
Wykres 2 Osoby niepełnosprawne prawnie w 2021 roku zamieszkujące Powiat Wadowicki – dane z Narodowego Spisu Powszechnego.....	15

Wykaz skrótów

GUS - Główny Urząd Statystyczny

JST - jednostki samorządu terytorialnego

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

WTZ - Warsztat Terapii Zajęciowej

ZAZ - Zakład Aktywności Zawodowej

ZOL - Zakład Opiekuńczo – Lecznicy

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

DPS – Dom Pomocy Społecznej

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NGO – organizacje pozarządowe

I. Wstęp

Lokalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Powiecie Wadowickim na lata 2026 – 2028 z perspektywą do 2030 r. powstał w oparciu o „Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”. Celem niniejszego dokumentu jest określenie kierunków rozwoju usług społecznych w Powiecie Wadowickim. Plan jest również powiązany z innymi dokumentami wyższego szczebla tj.:

- Strategią Rozwoju Usług Społecznych - polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) przyjętą uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 czerwca 2022 roku;
- Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2026 – 2028 z perspektywą do 2030 r., przyjętym Uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 16 grudnia 2025 r..

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Usług Społecznych: „Deinstytucjonalizacja nie jest [...] procesem polegającym na bezwzględnym zamykaniu placówek zapewniających całodobową opiekę. Jest to proces polegający na rozwoju usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz na wypracowaniu i wdrożeniu rozwiązań, które umożliwią „niezależne życie” osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, osobom w kryzysie psychicznym i innym osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a dzieciom życie pod opieką rodzinną lub pod opieką zbliżoną do rodzinnej”. W związku z tym działania w kierunku deinstytucjonalizacji winny opierać się na „powszechnym dostępie do usług świadczonych w środowisku zamieszkania, gdyż tylko nieograniczony dostęp do szerokiego spektrum interdyscyplinarnych usług środowiskowych może wpłynąć na zmniejszenie popytu na usługi stacjonarnej opieki długoterminowej”.

Z kolei Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2026 – 2028 z perspektywą do 2030 r. definiuje to pojęcie następująco: „Na potrzeby Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji przyjmuje się, że deinstytucjonalizacja oznacza proces rozwoju usług społecznych świadczonych na rzecz wspólnoty regionalnej województwa małopolskiego, który ma umożliwić pozostawanie każdej osoby potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, jak najdłużej w swoim środowisku zamieszkania, w otoczeniu rodziny i społeczności lokalnej. Deinstytucjonalizacja nie może być utożsamiana z zamykaniem placówek opieki całodobowej. Ma ona stworzyć warunki do ich przekształcenia w taki sposób, aby oferowały kompleksowe usługi, zarówno dzienne jak i całodobowe, a sposób ich organizacji i świadczenia uwzględniał prymat form wsparcia świadczonych w społeczności lokalnej”.

Lokalny Plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Powiecie Wadowickim na lata 2026 – 2028 został opracowany również w korelacji z innymi strategicznymi dokumentami w Powiecie Wadowickim, tj.:

- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wadowickim na lata 2025 - 2030;
- Powiatowym Programem Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Wadowickim na lata 2025-2027;
- Powiatowym Programem Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 w Powiecie Wadowickim.

Podczas tworzenia Planu, w pierwszej kolejności została wykonana diagnoza dotycząca potrzeb społecznych w Powiecie Wadowickim, przy uwzględnieniu struktury społecznej powiatu i występujących problemów społecznych. Dokonano przeglądu posiadanych zasobów, w tym zasobów instytucjonalnych i kadrowych w Powiecie Wadowickim. Zidentyfikowano potrzeby wśród osób starszych, osób z niepełnosprawnością i w kryzysie zdrowia psychicznego, ich opiekunów oraz rodzin i dzieci. Opisano także bariery, które mogą utrudniać przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy, sformułowano konkretne cele i działania, które należy podjąć w stosunku do określonych odbiorców usług społecznych w zakresie zadań samorządu powiatowego. Wyszczególniono trzy grupy odbiorców, tj.:

- 1) Osoby w wieku senioralnym;
- 2) Osoby z niepełnosprawnościami i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego;
- 3) Dzieci i rodziny.

Dla każdego działania wskazano możliwy sposób finansowania, okres realizacji oraz podmioty zaangażowane w ich realizację. Plan zakłada rozwój usług świadczonych w środowisku, w tym profilaktycznych, dzięki którym ograniczona zostanie konieczność zapewnienia opieki osobom niesamodzielnym w placówkach zapewniających całodobową opiekę. Podjęte zostaną także działania w kierunku usamodzielniania mieszkańców instytucji takich jak dom pomocy społecznej, a także w kierunku otwarcia się tych instytucji na świadczenie usług dla osób zamieszkujących w środowisku. Zaplanowano również rozwój takich form wsparcia jak mieszkania treningowe i wspomagane czy dzienne ośrodki wsparcia. Określono również możliwe działania w zakresie wsparcia dziecka i rodziny oraz pieczy zastępczej, w tym podjęcie inicjatyw mających na celu zapewnienie dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej warunków jak najbardziej zbliżonych do warunków rodzinnych.

Plan był opracowywany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach w okresie od listopada 2025 r. do lutego 2026 r., przy współpracy z Zespołem ds. przygotowania i aktualizacji planu deinstytucjonalizacji.

II. Część diagnostyczna

1. Charakterystyka i struktura społeczna Powiatu Wadowickiego

Powiat Wadowicki graniczy z powiatami: Oświęcimskim, Chrzanowskim, Krakowskim, Myślenickim, Suskim, Żywieckim i Bielskim. Siedzibą powiatu jest miasto Wadowice. Powierzchnia Powiatu Wadowickiego wynosi 646 km², co stanowi 4,26 % powierzchni województwa oraz 0,2% powierzchni kraju. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego gęstość zaludnienia w Powiecie Wadowickim wynosi 243 osoby na km², w województwie 226 osób na km², natomiast w kraju 119 osób na km² (stan na 31.12.2024 r.).

Rysunek 1 Mapa Powiatu Wadowickiego



Źródło: Strona internetowa Powiatu Wadowickiego

Według stanu na 31 grudnia 2024 r., liczba ludności Powiatu Wadowickiego wyniosła 157 099 osób, z czego 50,94% stanowiły kobiety, a 49,06% mężczyźni. Liczba ludności Powiatu Wadowickiego stanowi 4,58 % ludności województwa oraz 0,42% ludności kraju. W roku 2024 liczba ludności spadła o 0,24% w stosunku do roku 2023.

Poniżej prezentujemy szczegółowe dane dotyczące sytuacji demograficznej w Powiecie Wadowickim. Do analizy przyjęto pod uwagę dane za lata 2022 – 2024, ponieważ na etapie opracowanie niniejszego dokumenty dostępne były pełne dane za ten okres.

Tabela 1 Ludność w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024 w podziale na płeć

rok	2022 r.	2023 r.	2024 r.
mężczyźni	77 446	77 268	77 078
kobiety	80 409	80 205	80 021
ogółem	157 855	157 473	157 099

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Analizując strukturę mieszkańców Powiatu Wadowickiego na przestrzeni trzech ostatnich lat, widoczna jest tendencja spadkowa w zakresie ogólnej liczby mieszkańców, co istotnie koreluje z danymi wskazanymi przez GUS dla całej Polski. W końcu 2024 r. liczba ludności Polski wyniosła 37 mln 489 tys., tj. o ponad 147 tys. mniej niż w końcu 2023 r. Z prognozy wynika, że do 2060 r. liczba ludności Polski zmniejszy się o 6,6 mln osób.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby ludności w Powiecie Wadowickim w podziale na poszczególne gminy.

Tabela 2 Ludność w gminach Powiatu Wadowickiego w latach 2022-2024 w podziale na płeć

JST	ogółem			mężczyźni			kobiety		
	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Powiat Wadowicki	157 855	157 473	157 099	77 446	77 268	77 078	80 409	80 205	80 021
Andrychów	42 179	41 946	41 731	20 635	20 477	20 396	21 544	21 469	21 335
Brzeźnica	10 762	10 833	10 879	5 294	5 334	5 351	5 468	5 499	5 528
Kalwaria Zebrzydowska	19 930	19 889	19 819	9 861	9 867	9 855	10 069	10 022	9 964
Lanckorona	6 249	6 267	6 252	3 047	3 057	3 046	3 202	3 210	3 206
Mucharz	4 153	4 175	4 185	2 068	2 081	2 075	2 085	2 094	2 110
Spytkowice	10 123	10 098	10 054	4 909	4 892	4 876	5 214	5 206	5 178
Stryszów	6 801	6 786	6 764	3 405	3 394	3 382	3 396	3 392	3 382
Tomice	8 207	8 241	8 318	4 050	4 070	4 096	4 157	4 171	4 222
Wadowice	36 739	36 475	36 262	17 758	17 647	17 527	18 981	18 828	18 735
Wieprz	12 712	12 763	12 835	6 419	6 449	6 474	6 293	6 314	6 361

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Można zauważyć, iż mimo ogólnego spadku liczby mieszkańców w Powiecie Wadowickim w 4 gminach (są to gminy wiejskie) wzrosła liczba mieszkańców (gminy: Brzeźnica, Mucharz, Tomice i Wieprz), natomiast w 6 gminach odnotowano spadek liczby mieszkańców, (gminy: Andrychów, Wadowice, Kalwaria Zebrzydowska, Spytkowice, Stryszów, Lanckorona). Przyczyną takiego stanu może być chęć do zamieszkania na terenach wiejskich, z dala od zgiełku miast oraz rozwój

gospodarczy tych gmin (nowe miejsca pracy związane z turystyką i rozwojem infrastruktury jeziora Mucharskiego, względy ekonomiczne – niższe koszty życia, zmiana stylu życia – możliwość pracy zdalnej, budownictwo, podniesienie standardu życia).

Poniższe zestawienie zawiera dane dotyczące salda migracji w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024.

Tabela 3 Saldo migracji w Powiecie Wadowickim i poszczególnych gminach w latach 2022-2024

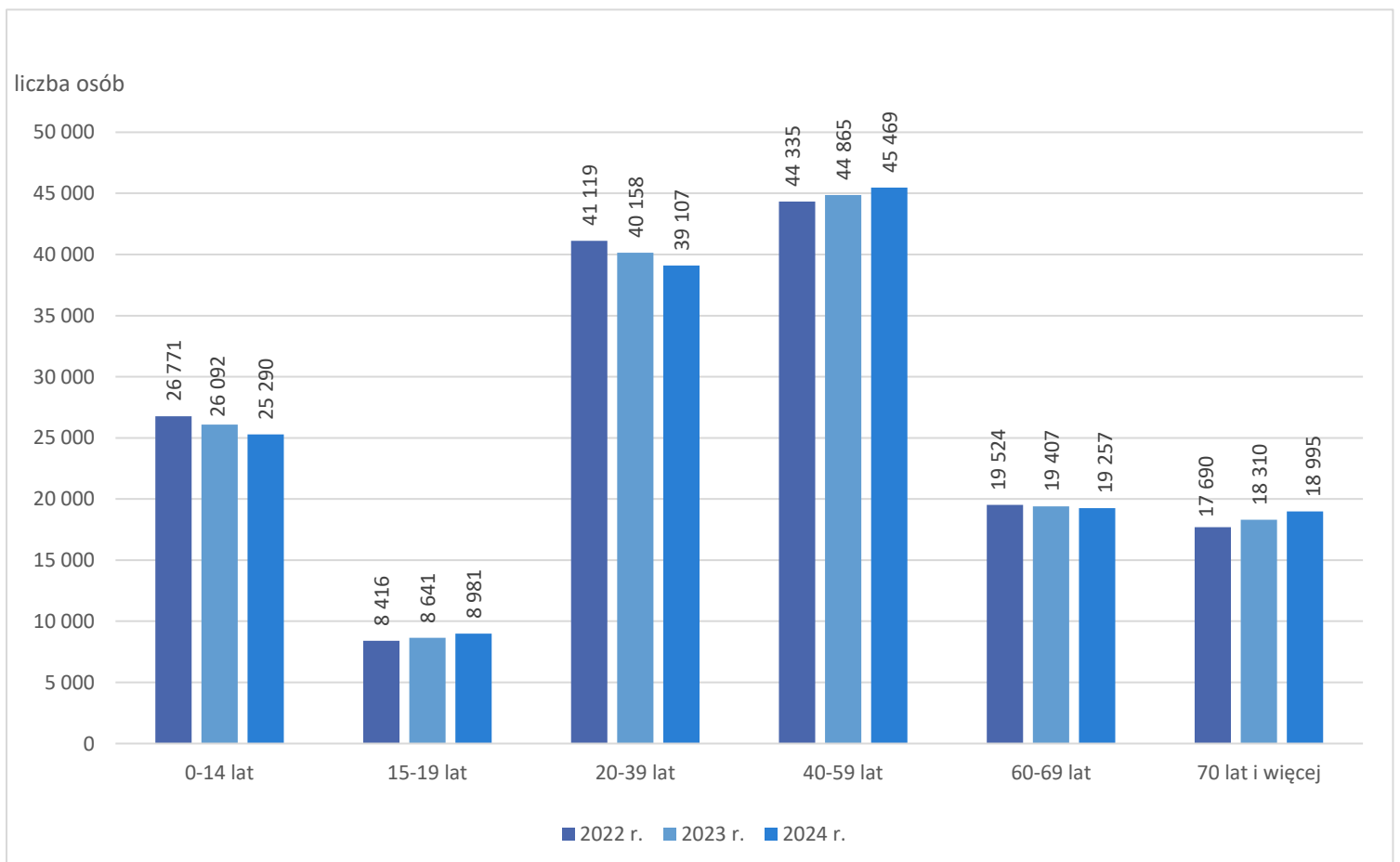
JST	Saldo migracji		
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Powiat Wadowicki	34	-23	9
Andrychów - miasto	-212	-187	-107
Andrychów - obszar wiejski	65	102	42
Brzeźnica	38	59	75
Kalwaria Zebrzydowska - miasto	-17	-2	-26
Kalwaria Zebrzydowska - obszar wiejski	113	25	-2
Lanckorona	11	6	0
Mucharz	23	14	9
Spytkowice	-33	-6	-26
Stryszów	-14	16	5
Tomice	19	34	85
Wadowice - miasto	-117	-154	-131
Wadowice - obszar wiejski	21	20	42
Wieprz	137	50	43

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W przypadku gmin Kalwaria Zebrzydowska, Andrychów i Wadowice zauważalna jest tendencja do odpływu ludności z miast, jednocześnie na obszarach wiejskich w tych gminach odnotowuje się dodatnie saldo migracji (wyjątek stanowi gmina Kalwaria Zebrzydowska– obszar wiejski, gdzie w 2024 r. odnotowano saldo migracji (-2)). Może to potwierdzać trend przenoszenia się ludności z miast do wsi. Jest to ważna zależność z perspektywy rozwoju usług społecznych w Powiecie, gdyż generuje potrzebę świadczenia usług, takich jak: zapewnienie miejsc w dziennych domach pomocy, środowiskowych domów samopomocy, mieszkań wspomaganych przez podmioty, które są najbliższymi mieszkańcami.

Kolejną zauważalną tendencją związaną z demografią w Powiecie jest starzenie się społeczeństwa. Wg statystyk GUS wskaźnik starości w Powiecie Wadowickim w 2024 r. wyniósł 113, oznacza to, że na 100 dzieci w wieku 0-14 lat przypada 113 osób powyżej 65 lat. Na zmiany w liczbie ludności w ostatnich latach wpływ ma przede wszystkim przyrost naturalny, który pozostaje ujemny począwszy od 2013 r. Koreluje to istotnie z danymi odnoszącymi się do całego kraju. W 2024 r. – zgodnie ze statystyką GUS - liczba urodzeń w Polsce była niższa od liczby zgonów o prawie 157 tys. To oznacza, że współczynnik przyrostu naturalnego (na 1000 ludności) wyniósł -4,2 i obniżył się o 0,6 pkt proc. w porównaniu z ubiegłym rokiem. Powiat Wadowicki ma ujemny przyrost naturalny wynoszący - 415. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,64 na 1000 mieszkańców Powiatu Wadowickiego. W Powiecie jedynie Gminy Wieprz i Tomice odnotowują nieznacznie dodatni przyrost naturalny w latach 2022 - 2024. Prognozowana liczba mieszkańców Powiatu Wadowickiego w latach 2025-2050 to 150 321 osób (76 448 kobiet, 73 873 mężczyzn), co oznacza spadek o 6 916 w porównaniu z rokiem 2024 (Źródło: GUS, 31.XII.2024).

Wykres 1 Liczba mieszkańców Powiatu Wadowickiego w latach 2022-2024 w poszczególnych grupach wiekowych



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Z powyższego zestawienia wynika, iż w latach 2023, 2024 znacznie wzrósł odsetek osób starszych (70 lat i więcej) w populacji mieszkańców powiatu. Starzenie się społeczeństwa powoduje daleko

idące skutki gospodarcze i społeczne. Grupa ta stanowi bowiem jeden z podstawowych obszarów oddziaływania jednostek pomocy społecznej. Powiat oraz gminy w związku z tym będą musiały zwiększyć nakłady na pomoc społeczną kierowaną do tej grupy mieszkańców. Pojawi się potrzeba organizowania seniorom warunków do aktywnego życia i integracji, aby zapobiegać zjawisku wykluczenia oraz osamotnienia starszych ludzi. Wzrośnie zapewne zapotrzebowanie na usługi o charakterze opiekuńczym świadczone zarówno w środowisku domowym, jak i w instytucjonalnych formach pomocy, takich jak: mieszkanie wspomagane, dzienne domy pomocy, usługi świadczone przez domy pomocy społecznej. Ponadto jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku w Powiecie Wadowickim odnotowano 5 919 jednoosobowych gospodarstw domowych, co stanowi 14,09% wszystkich gospodarstw domowych w Powiecie. Przypuszczać należy, iż w przyszłości ciężar opieki nad tymi osobami spadnie na samorządy.

Tabela 4 Liczba mieszkańców Powiatu Wadowickiego w wieku 70 lat i więcej, z podziałem na gminy w latach 2022-2024

JST	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Powiat Wadowicki	17 690	18 310	18 995
Andrychów	5 130	5 270	5 503
Brzeźnica	1 063	1 107	1 121
Kalwaria Zebrzydowska	2 206	2 294	2 380
Lanckorona	603	620	636
Mucharz	446	479	496
Spytkowice	983	995	1 021
Stryków	658	683	705
Tomice	751	799	834
Wadowice	4 678	4 860	5 047
Wieprz	1 172	1 203	1 252

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS



Analiza danych demograficznych wskazuje na stopniowy spadek liczby mieszkańców Powiatu Wadowickiego oraz postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Zauważalna jest również tendencja migracji ludności z obszarów miejskich do gmin wiejskich. Wzrasta liczba osób w wieku 70 lat i więcej, co w przyszłości może skutkować zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi opiekuńcze, zdrowotne oraz różnorodne formy wsparcia środowiskowego. Zjawiska te stanowią istotne wyzwanie dla systemu pomocy społecznej oraz planowania rozwoju usług społecznych w powiecie.

2. Diagnoza sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej w Powiecie Wadowickim

Diagnoza sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej została przeprowadzona na podstawie analizy powodów jej przyznania.

Tabela 5 Rodziny w Powiecie Wadowickim, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn w latach 2022 - 2024

Lp.	Powód korzystania (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej)	2022 r.	2023 r.	2024 r.
1.	Długotrwała lub ciężka choroba	1402	1361	1273
2.	Niepełnosprawność	1018	979	948
3.	Ubóstwo	1115	1039	937
4.	Bezrobocie	562	534	474
5.	Alkoholizm	342	321	322
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	250	245	208
7.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	230	220	180
8.	Bezdomność	88	95	99
9.	Przemoc w rodzinie	27	48	42
10.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	37	43	34
11.	Narkomania	12	16	16
12.	Zdarzenie losowe	13	14	16
13.	Sytuacja kryzysowa	7	4	4
14.	Sieroctwo	0	0	2
15.	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	2
16.	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	1
17.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0
	Suma osób korzystających z pomocy w latach 2022-2024	5 103	4 919	4 558

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Powyższe zestawienie zawiera spis wszystkich zidentyfikowanych powodów korzystania z pomocy społecznej (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej) na terenie gmin należących do Powiatu Wadowickiego za okres 2022–2024. Analiza zaprezentowanych danych wskazuje, iż głównym powodem przyznania pomocy niezmiennie od 3 lat jest długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo. Choć liczbę osób, którym z tych powodów przyznano pomoc maleje z roku na rok, to mimo wszystko utrzymuje się na wysokim poziomie. Dane te wskazują, iż osoby z niepełnosprawnością to bardzo istotna grupa mieszkańców, które wymagają podjęcia działań mających na celu ich wielowymiarowe wsparcie. Jak wynika z powyższej tabeli kolejną grupą osób, którą należy objąć wsparciem są osoby żyjące w ubóstwie, a także osoby bezrobotne. Zarówno problem bezrobocia jak i ubóstwa współistnieją, często są od siebie zależne. Brak pracy powoduje pogorszenie sytuacji materialnej osób i rodzin. Często osoby te są zmuszone do

zamieszkiwania w instytucjach takich jak Domy Pomocy Społecznej czy schroniska dla bezdomnych. Należy więc podjąć zintegrowane działania, mające na celu poprawę sytuacji tych osób, dzięki czemu będą mogły jak najdłużej prowadzić samodzielne życie w środowisku. Według stanu na 31.12.2024 r. stopa bezrobocia w Powiecie wyniosła 5,6%. Stopa bezrobocia w Małopolsce wynosi 4,2%, a w kraju 5,1%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiecie Wadowickim wyniosła 3 107 osób. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 0,78%. Dane te wskazują na konieczność zorganizowania form wsparcia z zakresu aktywizacji zawodowej, odpowiadającej na potrzeby osób bezrobotnych. Według powyższych danych nastąpił wzrost liczby osób objętych wsparciem z powodu bezdomności, dlatego też koniecznym jest zintensyfikowanie działań ze strony gmin w kierunku wychodzenia z bezdomności, w tym podjęcie kompleksowych i skoordynowanych działań reintegracyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji zawodowej, rozwoju mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego oraz wspomagane.

Problemem, na który także trzeba zwrócić uwagę, jest wysoka liczba osób korzystających z pomocy z powodu uzależnienia od alkoholu. Według danych GUS w województwie małopolskim w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi leczyło się 9 806 osób z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu w 2022 roku, a w roku 2023 było to 9547 osób. Osoby uzależnione są potencjalnymi klientami instytucji pomocowych, w tym DPS.

Osoby objęte opieką całodobową w Domach Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Wadowickiego

W Powiecie Wadowickim funkcjonuje 5 Domów Pomocy Społecznej, które świadczą całodobową opiekę dla osób starszych, chorujących psychicznie oraz z niepełnosprawnościami. Poniższe zestawienie zawiera liczbę mieszkańców domów pomocy społecznej, które funkcjonują w naszym Powiecie.

Tabela 6 Dane dotyczące umieszczania mieszkańców w DPS na terenie Powiatu Wadowickiego w latach 2022-2024

Osoby	Liczba osób korzystających z DPS na terenie Powiatu			Liczba osób umieszczonych w danym roku			Liczba osób oczekujących na umieszczenie – w kolejce oczekujących na dzień 31.12. danego roku		
	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Osoby podeszłym wieku	76	70	72	17	12	20	3	0	0
Osoby przewlekłe	180	181	181	9	15	19	3	1	2

psychicznie chore (dwa Domy)									
Osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie	85	85	82	4	3	4	1	1	0
Dzieci i młodzież niepełnosprawne intelektualnie	60	60	59	1	1	2	0	0	0
Ogółem	401	396	394	31	31	45	7	2	2

Źródło: Dane ze sprawozdań MRPIPS-05

Tabela 7 Powody opuszczenia Domów Pomocy Społecznej w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024

Powód opuszczenia DPS	rok		
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
przejsie do innych placówek	1	4	7
usamodzielnienie	0	0	1
śmierć	34	32	39

Źródło: Dane ze sprawozdań MRPIP-05

Z powyższych danych wynika, iż w 2024 roku w stosunku do roku 2023 nastąpił znaczny wzrost liczby osób umieszczonych w DPS na terenie naszego Powiatu. Spośród osób umieszczonych najczęściej było osób przewlekle psychicznie chorych i osób w podeszłym wieku. Zapotrzebowanie na opiekę całodobową świadczoną przez DPS jest z pewnością większe, ponieważ pracownicy PCPR dostają liczne zapytania o wolne miejsca w domach od ośrodków pomocy społecznej. Jednakże z uwagi na brak wolnych miejsc, często osoby te są kierowane do innych powiatów. Także osoby prywatne zwracają się z licznymi zapytaniami o możliwość objęcia opieką całodobową osób niesamodzielnymi. Niejednokrotnie są to osoby wymagające opieki, które zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji mogłyby pozostać w domu, pod warunkiem zapewnienia zintegrowanych usług w środowisku.

Osoby objęte usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania

Dodać należy, iż ważnym działaniem, opóźniającym umieszczanie osób niesamodzielnymi w instytucjach opieki całodobowej jest rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Celem tych usług jest umożliwienie osobom niesamodzielnymi dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w swoim dotychczasowym środowisku mimo doświadczanych ograniczeń w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb. W Powiecie Wadowickim w

latach 2022 - 2024 systematycznie wzrastała liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, na co wskazuje poniższe zestawienie.

Tabela 8 Osoby korzystające z usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024

	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba osób korzystających	379	387	408

Źródło: Dane pochodzą z internetowego obserwatora statystyk społecznych prowadzonego przez ROPS w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03

Tabela 9 Osoby korzystające ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024

	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba osób korzystających	10	10	10

Źródło: Dane pochodzą z internetowego obserwatora statystyk społecznych prowadzonego przez ROPS w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03

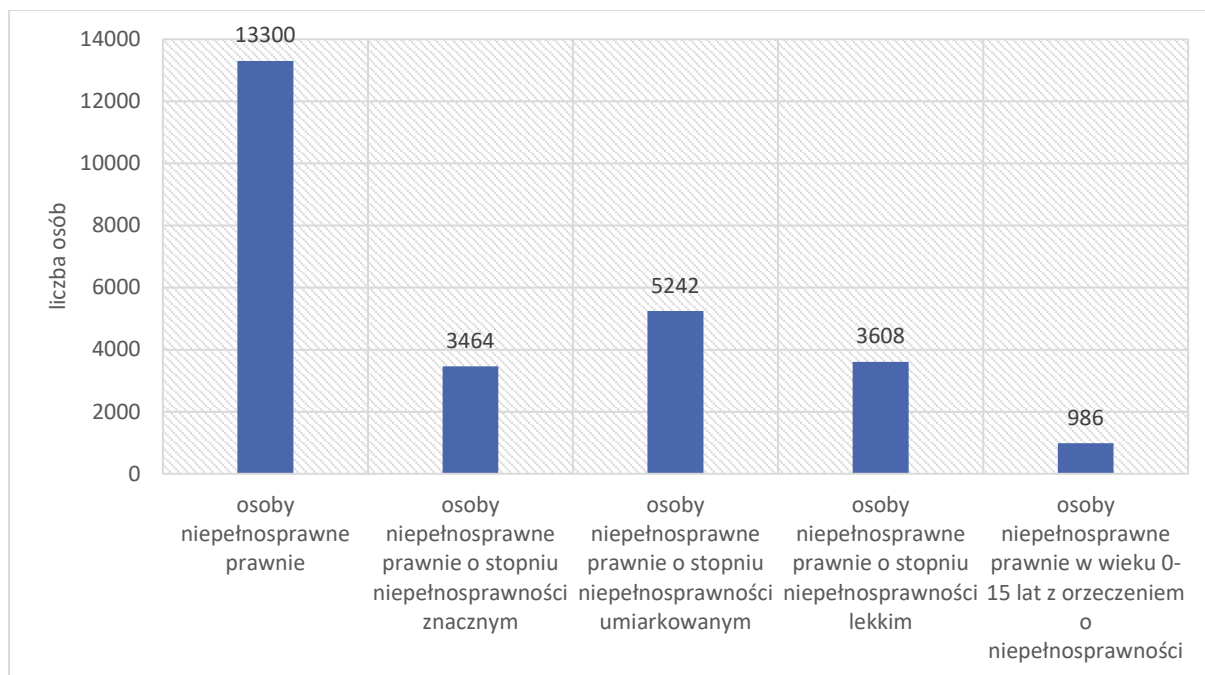


Analiza danych dotyczących powodów korzystania z pomocy społecznej wskazuje, że głównymi przyczynami udzielania wsparcia są długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo. Wysoki udział tych czynników potwierdza konieczność rozwijania usług wspierających osoby niesamodzielne oraz ich rodziny, w szczególności usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. Jednocześnie obserwuje się wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych, co potwierdza rosnące zapotrzebowanie na wsparcie środowiskowe i działania zgodne z ideą deinstytucjonalizacji.

3. Dane o sytuacji osób z niepełnosprawnością w Powiecie Wadowickim

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 roku w Powiecie Wadowickim mieszkało łącznie 21 306 osób z niepełnosprawnościami, co stanowiło 13,47% ogółu mieszkańców Powiatu. Wśród wszystkich osób z niepełnosprawnościami było 13 300 osób niepełnosprawnych prawnie oraz 8 006 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie.

Wykres 2 Osoby niepełnosprawne prawnie w 2021 roku zamieszkujące Powiat Wadowicki – dane z Narodowego Spisu Powszechnego



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Natomiast, jak wynika z danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach z roku na rok wzrasta liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności.

Tabela 10 Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024

	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności	2 516	2 847	3 010

W 2024 roku wydano o 163 orzeczeń więcej niż w roku poprzedzającym. Może to być spowodowane wprowadzeniem od 1.01.2024 r. świadczenia wspierającego dla osób z niepełnosprawnościami, które posiadają m.in. orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Struktura wydanych przez Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności orzeczeń kształtuje się następująco:

Tabela 10 Struktura wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności w latach 2022-2024 (w %)

	01-U	02-P	03-L	04-O	05-R	06-E	07-S	08-T	09-M	10-N	11-I	12-C
2022	1,6	14	3,2	0,7	30	1,2	16,3	4,5	5,4	17	5,3	0,8
2023	1,3	12,3	3,5	1,3	31,7	0,7	19,3	4,5	5,7	13,8	4,9	1
2024	1,8	14	2,3	1	28,4	1,2	23	3,4	5,1	13	5,8	1

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności w Wadowicach

Najwięcej orzeczeń na przestrzeni lat 2022-2024 wydano z powodu niepełnosprawności ruchowej, chorób układu oddechowego i krążenia, chorób psychicznych oraz schorzeń neurologicznych. Dane te wskazują, iż w Powiecie Wadowickim systematycznie przybywa osób, które wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w postaci m. in. usług opiekuńczych, pomocy asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, pobytu w dziennych ośrodków wsparcia oraz opieki wytchnieniowej dla osób sprawujących opiekę nad tymi osobami, a także pomocy w postaci dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych, likwidacji barier architektonicznych oraz usług przewozowych. Potwierdzają to również dane dotyczące liczby osób, którym udzielono wsparcia ze środków PFRON przeznaczonych na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej oraz na programy celowe, w tym: dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, do sprzętu rehabilitacyjnego czy dofinansowanie kosztów działalności WtZ. W 2022 r. udzielono pomocy w tym zakresie łącznie 2 706 osobom, w 2023 roku 3 704 osobom, natomiast w 2024 roku z pomocy tej skorzystało o 319 osób więcej niż w roku poprzednim.

Ośrodki szkolno-wychowawcze na terenie Województwa Małopolskiego

W województwie małopolskim funkcjonuje 28 specjalnych ośrodków szkolno – wychowawczych, do których w 2024 roku uczęszczało łącznie 719 uczniów z niepełnosprawnością.

Dzieci z niepełnosprawnością w Powiecie Wadowickim korzystają z możliwości kształcenia z uwzględnieniem ich potrzeb w Zespole Szkół Specjalnych w Wadowicach, a także w Specjalnych Ośrodkach Szkolno-Wychowawczych w Kaczynie oraz w Kalwarii Zebrzydowskiej.

Tabela 11 Liczba uczniów w Zespole Szkół Specjalnych w Wadowicach oraz w Specjalnych Ośrodkach Szkolno-Wychowawczych w latach 2022-2024

Placówka	2022/2023	2023/2024
Uczniowie Specjalnych Ośrodków Szkolno-Wychowawczych	119	123
Uczniowie Zespołu Szkół Specjalnych w Wadowicach	60	67

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach

Jest to kolejna grupa mieszkańców, którą po zakończeniu nauki w SOSW należy objąć wsparciem usługami świadczonymi w środowisku, takimi jak: warsztaty terapii zajęciowej, środowiskowe domy samopomocy, usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w celu umożliwienia im pozostania w środowisku rodzinnym.

Dzienne ośrodki wsparcia

Powiat Wadowicki prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy w Wadowicach, ul. Wojtyłów – dla 35 osób przewlekle psychicznie chorych (jednostka macierzysta) oraz 2 filie - ŚDS w Wadowicach przy ul. Sienkiewicza dla 15 osób z niepełnosprawnością intelektualną, a także ŚDS filia Andrychów – dla 35 osób przewlekle psychicznie chorych. Poniżej przedstawiono dane dotyczące osób korzystających z terapii w jednostce prowadzonej przez Powiat.

Tabela 12 Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzonego przez Powiat Wadowicki w latach 2022-2024

Rok	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba miejsc statutowych	85	85	85
Liczba osób korzystających w roku sprawozdawczym	96	98	99

Źródło: Dane ze sprawozdań MRPIPS-06

Jak wynika z powyższych danych liczba osób korzystających ze wsparcia w ŚDS wzrasta z roku na rok. Ponadto w Powiecie funkcjonują też trzy gminne Środowiskowe Domy Samopomocy różnych typów, dlatego osób korzystających z tej formy wsparcia jest więcej. Mimo to w dalszym ciągu nie wszystkie osoby z zaburzeniami psychicznymi w Powiecie mają możliwość uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez ŚDSy.

Inną dzienną formą wsparcia dla osób z niepełnosprawnością są Warsztaty Terapii Zajęciowej. Na terenie Powiatu funkcjonują trzy WTZ, w których prowadzona jest rehabilitacja dla łącznie 112 osób.

Tabela 13 Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Powiecie Wadowickim w latach 2022-2024

Rok	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba miejsc	112	112	112
Liczba osób korzystających w roku sprawozdawczym	118	114	117

Źródło: Dane ze sprawozdań WTZ

Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzą rehabilitację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Jednym z problemów na jakie wskazują Warsztaty jest brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami zarówno na otwartym rynku pracy jak i w warunkach pracy chronionej, dlatego istotne jest powstanie na terenie Powiatu Zakładu Aktywności Zawodowej oraz spółdzielni socjalnych, w których osoby te mogłyby podjąć pracę.

Problemy osób z niepełnosprawnościami

Na terenie Powiatu Wadowickiego w 2024 roku zostały przeprowadzone badania diagnozujące problemy osób z niepełnosprawnościami, których efektem jest Diagnoza Problemów Społecznych,

stanowiąca załącznik do *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2025-2030*. Celem podjętych badań była analiza problemów tej grupy społecznej. W badaniu udział wzięły 43 osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie. Wyniki pokazują, że największe problemy osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Wadowickim to bariery architektoniczne oraz brak wsparcia społecznego. Wskazuje to na potrzebę zmian zarówno infrastrukturalnych, jak i w mentalności społeczeństwa. Brak opieki oraz zainteresowania zgłosiło 34,88% ankietowanych, co podkreśla potrzebę zwiększenia wsparcia opiekuńczego. Innym istotnym problemem osób z niepełnosprawnościami w Powiecie wg badanych jest brak pracy oraz izolacja społeczna (30,23% respondentów), co wskazuje na istotną potrzebę wsparcia w zatrudnieniu i integracji społecznej. Jednym z kluczowych działań jakie należy podjąć, zdaniem badanych, jest poprawa dostępności informacji o możliwych formach pomocy osobom z niepełnosprawnościami. Kolejnym aspektem wymagającym podjęcia działań jest poprawa dostępności budynków użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz likwidację barier architektonicznych w przestrzeni publicznej.

W odpowiedzi na wymienione w Diagnozie problemy osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Wadowickim powstał dokument pn.: *Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Powiatu Wadowickiego na lata 2025-2027*. Głównym celem działań wyznaczonym w tym Programie jest: *Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością w Powiecie Wadowickim poprzez wspieranie ich aktywności społecznej, zawodowej i kulturalnej, a także zapewnienie dostępności do usług, infrastruktury oraz wsparcia w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym*. Sposób realizacji celu jest zgodny z zasadami deinstytucjonalizacji i koreluje z niniejszym Planem Rozwoju Usług Społecznych.



Dane statystyczne wskazują na znaczący udział osób z niepełnosprawnościami w strukturze mieszkańców powiatu oraz systematyczny wzrost liczby wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności. Osoby z niepełnosprawnościami wymagają wsparcia w różnych obszarach życia, w szczególności w zakresie rehabilitacji, integracji społecznej i zawodowej, dostępu do usług opiekuńczych oraz likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych. Istotnym elementem wsparcia są także codzienne formy aktywizacji, takie jak warsztaty terapii zajęciowej czy środowiskowe domy samopomocy.

4. Wsparcie dziecka i rodziny oraz pieczy zastępczej w Powiecie Wadowickim

Źródłem informacji diagnozujących potrzeby w obszarze usług wsparcia na rzecz rodziny i pieczy zastępczej są w szczególności raporty z monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów

Spółecznych w Powiecie Wadowickim na lata 2017 – 2024 przekazane przez ośrodki pomocy społecznej, dane dostępne w statystyce publicznej, opracowania tematyczne GUS oraz własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach.

Wsparcie rodzin z dziećmi

1) Pomoc asystentów rodziny

Nadal zaledwie 199 rodzin pozostawało w 2024 r. pod opieką asystenta rodziny. Podkreślenia wymaga fakt, iż praca z rodziną biologiczną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną, i tak w przypadku tylko 10 dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej rodzice biologiczni korzystają ze wsparcia i pomocy asystentów rodzin.

Tabela 14 Liczba zatrudnionych asystentów rodzin oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na terenie Powiatu Wadowickiego w latach 2022 - 2024

Gmina	2022 rok		2023 rok		2024 rok	
	Liczba AR	Liczba rodzin	Liczba AR	Liczba rodzin	Liczba AR	Liczba rodzin
Andrychów	4	55	5	74	4	69
Brzeźnica	1	8	1	9	1	11
Kalwaria Zeb.	1	15	1	15	1	17
Lanckorona	1	11	1	10	2	8
Mucharz	1	5	1	5	1	3
Spytkowice	1	11	1	14	2	18
Stryśzów	3	10	1	7	1	10
Tomice	1	14	1	17	1	16
Wadowice	2	35	2	37	3	37
Wieprz	1	11	1	8	1	10
OGÓŁEM	16	175	15	196	17	199

Źródło: Dane przekazane przez OPS w ramach Monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wadowickim na lata 2017 - 2024

Z uwagi na fakt, iż asystenci rodzin zatrudniani są w ramach umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, to liczba zatrudnionych asystentów w poszczególnych gminach niekoniecznie świadczy o tym, że pracowali przez 12 miesięcy w roku.

Ponadto zauważyć należy, iż praca z niewielką liczbą rodzin biologicznych przekłada się również na niski wskaźnik liczby dzieci powracających pod pieczę rodziców biologicznych, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15 Liczba dzieci, z poszczególnych gmin Powiatu Wadowickiego, które powróciły z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej pod pieczę rodziców biologicznych w latach 2022 - 2024

Gmina	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Andrychów	6	8	5
Brzeźnica	0	0	0

Kalwaria Zeb.	0	0	0
Lanckorona	0	0	0
Mucharz	0	0	0
Spytkowice	1	0	1
Stryków	2	0	0
Tomice	0	0	0
Wadowice	1	0	1
Wieprz	0	0	0
Poza powiat	1	1	1
Ogółem	11	9	7

Źródło: Dane własne PCPR w Wadowicach

Powyższe dane wskazują, iż w Powiecie Wadowickim w latach 2022 – 2024 największą liczbę zatrudnionych asystentów rodzin wykazała Gmina Andrychów tj. 4 (5 osób w 2023 r.) i w tej gminie też najczęściej małoletni wracali pod pieczę rodziny naturalnej.

2) Rodziny wspierające

Rodzina przeżywająca trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej może otrzymać wsparcie w postaci rodziny wspierającej. Z założenia, rodzina wspierająca we współpracy z asystentem rodziny, pomaga rodzinie naturalnej w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz w kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Natomiast analizując dane z terenu powiatu wadowickiego z ostatnich lat, wyłania się niepokojący obraz, iż żadna z gmin zlokalizowanych na terenie powiatu wadowickiego na przestrzeni ostatnich lat nie utworzyła rodziny wspierającej.

3) Placówki wsparcia dziennego

Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńczo – wychowawcze rodziny świadczą opiekę dzienną i zapewniając dziecku pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych, a w miarę możliwości pomoc rzeczową i posiłek. Niepokojący jest fakt, iż na terenie 4 gmin Powiatu Wadowickiego brak jest oferty placówek wsparcia dziennego działających w ramach sektora publicznego, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 16 Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w poszczególnych gminach w latach 2022 - 2024

Gmina	2022 rok		2023 rok		2024 rok	
	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci
Andrychów	13	35	13	198	1	56
Brzeźnica	0	0	1	121	1	112
Kalwaria Zeb.	1	30	1	30	1	30
Lanckorona	0	0	0	0	0	0
Mucharz	1	15	0	0	0	0

Spytkowice	0	0	0	0	0	0
Stryków	0	0	0	0	1	33
Tomice	3	150	3	173	3	233
Wadowice	8	168	8	159	7	149
Wieprz	0	0	0	0	0	0
OGÓŁEM	26	398	26	522	14	464

Źródło: Dane przekazane przez OPS w ramach Monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wadowickim na lata 2017 - 2024

4) Dostęp do innych form profilaktycznego wsparcia rodziny: poradnictwa, mediacji, terapii
Z diagnozy przeprowadzonej przy opracowywaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wadowickim na lata 2025 – 2030, z badania dorosłych mieszkańców powiatu wynika, iż główne trudności rodzin dotyczą ograniczonego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, co wskazało 50,10% respondentów. Konflikty rodzinne oraz rozpad więzi rodzinnych dotyczą 47,55% rodzin, co wskazuje na potrzebę ich wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i relacji rodzinnych. Szczególnie trudna na terenie Powiatu Wadowickiego jest sytuacja w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wadowicach zapewnia specjalistyczną pomoc i wsparcie osobom/rodzinom w sytuacjach kryzysowych. W OIK świadczona jest pomoc psychologiczna, pedagogiczna, prawna, socjalna, w tym schronienie.

Tabela 16 Rodzaj i liczba udzielonych konsultacji specjalistycznych w OIK w latach 2022 – 2024

Rodzaj udzielanych konsultacji	2022 rok		2023 rok		2024 rok	
	Liczba udzielanych porad	Liczba osób korzystających	Liczba udzielanych porad	Liczba osób korzystających	Liczba udzielanych porad	Liczba osób korzystających
Psychologiczne	915	350	870	350	777	302
Pedagogiczne	214	195	306	206	388	237
Rodzinne	152	69	113	56	16	10
Prawne	70	45	65	41	68	51
Pozostałe (zawodowe)	36	13	71	27	101	54
OGÓŁEM	1387	672	1425	680	1350	654

Źródło: Dane przekazane przez OIK w Wadowicach w ramach sprawozdań z działalności za lata 2022 - 2024

Analizując powyższe dane można zauważyć, iż liczba osób korzystających z pomocy w Ośrodku Interwencji Kryzysowej oraz liczba udzielanych porad w ostatnich latach utrzymuje się na stałym poziomie. Dodatkowo na terenie poszczególnych gmin zlokalizowanych w obrębie Powiatu Wadowickiego, głównie w strukturach ośrodków pomocy społecznej zostały uruchomione punkty specjalistycznego poradnictwa, w których mieszkańcy korzystają z bezpłatnego wsparcia psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, a także profilaktyki i terapii uzależnień. Pomoc ta

stanowi istotny element wsparcia rodzin i dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonych marginalizacją, niedostosowaniem społecznym i demoralizacją.

Aby zapobiegać pogłębianiu się problemów rodzin i dzieci oraz konieczności umieszczania małoletnich dzieci poza ich naturalnym środowiskiem rodzinnym, niezwykle istotne jest prowadzenie działań prewencyjnych na poziomie gminy, tym bardziej, iż z analizy przyczyn umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu wadowickiego wynika, iż w przeważającej większości przypadków powodem umieszczania dzieci w pieczy zastępczej są uzależnienia rodziców 60% oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych 15%.

Struktura systemu pieczy zastępczej

System pieczy zastępczej funkcjonujący na terenie Powiatu Wadowickiego to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Pieczka zastępcza jest tymczasową formą opieki nad dzieckiem, którego biologiczni rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej, lub którym władza ta została ograniczona, bądź zawieszona. Pieczka zastępcza powinna mieć charakter jedynie okresowy i zawsze, kiedy jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną naturalną. Pieczka zastępcza zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym, przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego życia, pokonywania trudności życiowych oraz zaspokojenia potrzeb dzieci. Czas pobytu dziecka w pieczy zastępczej powinien być jak najkrótszy. W trakcie pobytu dziecka w pieczy zastępczej, ośrodek pomocy społecznej nadal pracuje z rodziną biologiczną, w celu zniwelowania wszelkich problemów jakie wystąpiły i były przyczyną do umieszczenia dziecka poza ich rodziną.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej (rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka) oraz w formie instytucjonalnej (placówki opiekuńczo – wychowawcze).

Rodzinne formy pieczy zastępczej

Szczegółowe zestawienie według typów oraz liczby rodzin w Powiecie Wadowickim za lata 2022 – 2024 zawiera poniższa tabela.

Tabela 17 Informacja statystyczna na temat rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 – 2024 według stanu na dzień 31.12.1

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		
	2022 rok	2023 rok	2024 rok
OGÓŁEM	95	98	102

Rodziny zastępcze spokrewnione, z tego:	54	59	61
z 1 przyjętym dzieckiem	37	42	43
z 2 przyjętymi dziećmi	11	12	13
z 3 i więcej przyjętymi dziećmi	6	5	5
Rodziny zastępcze niezawodowe, z tego:	31	29	31
z 1 przyjętym dzieckiem	25	24	25
z 2 przyjętymi dziećmi	3	3	4
z 3 i więcej przyjętymi dziećmi	3	2	2
Rodziny zastępcze zawodowe, z tego:	8	9	9
bez przyjętych dzieci	1	0	1
z 1 przyjętym dzieckiem	0	2	0
z 2 przyjętymi dziećmi	0	0	0
z 3 i więcej przyjętymi dziećmi	7	7	8
Rodzinne domy dziecka, z tego:	2	1	1
z 4 – 8 przebywających dzieci	2	1	1
z 9 i więcej przebywających dzieci	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Najliczniejszą grupę stanowią rodziny spokrewnione i niezawodowe, przy czym obserwuje się stopniowy wzrost liczby spokrewnionych rodzin zastępczych. Natomiast na stałym poziomie utrzymuje się liczba zawodowych form pieczy zastępczej. Funkcja rodziny zastępczej jest bardzo odpowiedzialna i trudna. Dzieci trafiające do rodzinnej pieczy zastępczej wymagają bardzo często wielospecjalistycznej diagnozy, terapii i pomocy w wyrównywaniu deficytów rozwojowych i braków edukacyjnych.

Tabela 18 Informacja statystyczna na temat wieku osób pełniących funkcję rodziny zastępczej na terenie Powiatu Wadowickiego w latach 2022 – 2024

Wyszczególnienie	Wiek opiekunów zastępczych						
	do 21 lat	22-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71 lat i więcej
2022 rok	1	10	11	21	29	13	10
Rodziny zastępcze spokrewnione	1	9	2	5	14	13	10
Rodziny zastępcze niezawodowe	0	1	8	13	9	0	0

Rodziny zastępcze zawodowe	0	0	1	3	4	0	0
Rodzinne domy dziecka	0	0	0	0	2	0	0
2023 rok	1	6	13	17	30	20	11
Rodziny zastępcze spokrewnione	1	6	3	3	15	20	11
Rodziny zastępcze niezawodowe	0	0	9	12	8	0	0
Rodziny zastępcze zawodowe	0	0	1	2	6	0	0
Rodzinne domy dziecka	0	0	0	0	1	0	0
2024 rok	1	7	12	19	29	23	11
Rodziny zastępcze spokrewnione	1	7	3	3	16	20	11
Rodziny zastępcze niezawodowe	0	0	8	14	7	2	0
Rodziny zastępcze zawodowe	0	0	1	2	5	1	0
Rodzinne domy dziecka	0	0	0	0	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Analizując wiek osób pełniących funkcję rodziny zastępczej można zauważyć, iż najliczniejszą grupę w każdej kategorii stanowią osoby w wieku 51 – 60 lat i w wieku poprodukcyjnym. Należy zwrócić szczególną uwagę na osoby pełniące funkcję zawodowych rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka z racji tego, iż osoby te zbliżają się do wieku emerytalnego i istnieje ryzyko, że w momencie osiągnięcia uprawnień do świadczeń emerytalnych zrezygnują z pełnionej funkcji. Natomiast od kilku lat można zauważyć coraz mniejszą liczbę osób chętnych do podjęcia się funkcji rodziny zastępczej i ta tendencja ma wymiar ogólnokrajowy.

W rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci oraz dorosłych wychowanków, którzy pozostali na czas swojej nauki w rodzinie. Liczba dzieci przebywających w rodzinie zastępczej stanowi bardzo ważny aspekt, z uwagi na wiele różnorodnych zadań wynikających nie tylko z pełnienia bieżącej pieczy nad dzieckiem, ale także z potrzeby diagnozy oraz szerokiej kompensacji braków ogólnorozwojowych umieszczonych dzieci.

Strukturę wieku dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19 Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 – 2024 z uwzględnieniem grup wiekowych według stanu na dzień 31.12.

Forma pieczy zastępczej	Wiek dzieci	Liczba dzieci		
		2022	2023	2024
Rodziny zastępcze spokrewnione	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	78	82	85
	poniżej 1 roku	0	0	0
	od 1 roku do 3 lat	4	4	1
	4 – 6 lat	5	6	6
	7 – 13 lat	31	28	23
	14 – 17 lat	24	29	38
	18 – 24 lat	14	15	17
Rodziny zastępcze niezawodowe	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	41	36	40
	poniżej 1 roku	0	0	0
	od 1 roku do 3 lat	2	2	3
	4 – 6 lat	3	5	3
	7 – 13 lat	11	6	9
	14 – 17 lat	17	13	15
	18 – 24 lat	8	10	10
Rodziny zastępcze zawodowe	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	30	29	34
	poniżej 1 roku	0	0	1
	od 1 roku do 3 lat	4	3	3
	4 – 6 lat	2	2	6
	7 – 13 lat	13	9	8
	14 – 17 lat	7	8	9
	18 – 24 lat	4	7	7
Rodzinne domy dziecka	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	9	6	7
	poniżej 1 roku	0	0	0
	od 1 roku do 3 lat	0	0	1
	4 – 6 lat	0	0	1
	7 – 13 lat	4	3	2
	14 – 17 lat	1	0	1
	18 – 24 lat	4	3	2
Liczba dzieci ogółem		158	153	166

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Analizując strukturę pieczy zastępczej w Powiecie Wadowickim poprzez pryzmat liczby dzieci w niej umieszczonych należy stwierdzić, że w ostatnich latach zaobserwować można stopniowy wzrost liczby dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Dominującą grupę w każdej formie pieczy zastępczej stanowią dzieci w wieku 14 – 17 lat, dlatego też działania podejmowane przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz gminy, z terenu których pochodzą wychowankowie, powinny być ukierunkowane na proces usamodzielnienia wychowanków.

Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej

Pieczą zastępczą trwa zazwyczaj do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Może być przedłużona do ukończenia nauki przez wychowanka, maksymalnie do 25 roku życia, jeśli wychowanek kontynuuje naukę i wyrazi taką wolę oraz za zgodą odpowiednio opiekunów zastępczych lub dyrektora placówki.

Pełnoletnim wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą przysługuje pomoc na usamodzielnienie, czyli pomoc finansowa i wsparcie merytoryczne obejmujące:

- pomoc pieniężną na usamodzielnienie, której wysokość uzależniona jest od okresu pobytu i formy pieczy zastępczej;
- pomoc na kontynuowanie nauki – przyznawana jest na czas nauki, nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia;
- pomoc na zagospodarowanie;
- pomoc w uzyskaniu mieszkania/zatrudnienia.

Usamodzielnienie wychowanka opuszczającego rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą jest procesem wieloetapowym. Osoby usamodzielniane co najmniej na rok przed osiągnięciem pełnoletności wskazują osobę, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia, najczęściej jest to opiekun zastępczy, czy wychowawca z placówki. Natomiast, co najmniej na miesiąc przed uzyskaniem pełnoletności, wychowanek wraz z opiekunem usamodzielnienia oraz przy wsparciu pedagoga/koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej opracowuje indywidualny program usamodzielnienia. W 2022 roku opracowanych zostało 20 Indywidualnych Programów Usamodzielnienia, w 2023 roku – 19 IPU, a w 2024 roku – 16 IPU.

Analizę osób usamodzielnianych na przestrzeni lat 2022 – 2024 na terenie powiatu wadowickiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20 Osoby pełnoletnie, które opuściły pieczę zastępczą w latach 2022 – 2024

Osoby pełnoletnie	Rok	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka	Placówki opiek. – wych.	OGÓŁEM
Usamodzielnione, które założyły własne gospodarstwo domowe	2022	4	6	0	4	5	19
	2023	6	6	0	0	4	16
	2024	3	3	0	1	3	10
Nieusamodzielnione – w tym pobierające świadczenie na naukę	2022	3	0	0	0	5	8
	2023	0	1	1	0	0	2
	2024	1	1	1	0	1	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Pełnoletni wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą najczęściej zamieszkują w wynajętym mieszkaniu, część osób otrzymuje mieszkanie z zasobów gminy pochodzenia, część pozostaje razem z rodziną zastępczą, ma to miejsce szczególnie w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych, kiedy rolę opiekunów pełnią dziadkowie, a część wraca do swojej rodziny biologicznej. Wychowankowie mają również możliwość skorzystania z czasowego zamieszkania w mieszkaniu treningowym, które prowadzi Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Mieszkanie treningowe jest formą pomocy społecznej przeznaczoną dla 3 pełnoletnich, usamodzielniających się wychowanków z terenu Powiatu Wadowickiego opuszczających m.in. pieczę zastępczą, młodzieżowe ośrodki wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki socjoterapii.

Tabela 21 Liczba osób korzystających z pobytu w mieszkaniu treningowym w latach 2022 – 2024

	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Liczba osób korzystających	3	3	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Pełnoletni wychowankowie mają również możliwość skorzystania z poradnictwa specjalistycznego w PCPR w Wadowicach: prawnego, psychologicznego, a szczególnie pedagogicznego. Wsparcie pedagogów oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej polega także na motywowaniu wychowanków do kontynuowania nauki oraz do realizowania postanowień zawartych w indywidualnych programach usamodzielnienia, a także pomocy w sporządzaniu pism, wniosków do instytucji i urzędów, a także monitorowaniu sytuacji szkolnej.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Zgodnie z założeniami dzieci w pierwszej kolejności umieszczane są w rodzinnej pieczy zastępczej i jest to kierunek priorytetowy Powiatu Wadowickiego. Z roku na rok jednak obserwuje się zwiększającą się liczbę dzieci zabezpieczanych w pieczy zastępczej w stosunku do dzieci opuszczających, a tym samym zwalniających miejsce w pieczy zastępczej.

Rodzinna piecza jest najbardziej optymalnym rozwiązaniem dla wychowywania się dzieci lecz wyczerpują się zasoby istniejących rodzin zastępczych, gdyż część z tych rodzin dochodzi do wieku emerytalnego, a nowych kandydatów jest coraz mniej. Dzieci umieszczane w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej coraz częściej bywają dziećmi niepełnosprawnymi, przejawiającymi zaburzenia emocji i zachowania, z zaburzeniami psychicznymi, w tym także nastolatkiem, których proces demoralizacji się pogłębia i w konsekwencji wymagają oddziaływań resocjalizacyjnych.

Na terenie Powiatu Wadowickiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nowy Dom” w Radocy, przeznaczona dla 14 wychowanków
- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Promyk” w Radocy przeznaczona dla 12 wychowanków.

Placówka „Nowy Dom” działa zgodnie z decyzją Nr 28/2021 Wojewody Małopolskiego z dnia 31 grudnia 2021 roku. Z kolei Placówka „Promyk” działa zgodnie z decyzją Nr 27/2021 Wojewody Małopolskiego z dnia 31 grudnia 2021 roku. Do placówek kierowane są dzieci powyżej 10 roku życia są umieszczane w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami od stycznia 2021 roku w tego rodzaju placówkach może przebywać łącznie nie więcej niż 14 dzieci (art. 95 ust. 1 i 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Posiadane przez Powiat Wadowicki 26 miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej na chwilę obecną zabezpiecza potrzeby Powiatu w tym zakresie. Na dzień 31.12.2024 r. nie było niezrealizowanych postanowień Sądu Rejonowego w Wadowicach w zakresie umieszczania dzieci w pieczy instytucjonalnej.

Wśród przyczyn umieszczenia dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej występuje najczęściej bezradność opiekuńczo - wychowawcza. Na przestrzeni lat przyczyny kształtują się następująco:

- a) 2022 rok:
 - 13 osób – bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
 - 4 osoby – przemoc w rodzinie,
 - 3 osoby – inne przyczyny (1 - powrót z placówki medycznej, 1 - konflikt z rodziną zastępczą, 1 - rozwiązanie rodziny zastępczej).
- b) 2023 rok:
 - 16 osób – bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
 - 10 osób – przemoc w rodzinie,
 - 3 osoby – inne przyczyny (1- przemoc seksualna, 1- choroba matki, 1- powrót osoby pełnoletniej do pieczy zastępczej).
- c) 2024 rok:
 - 15 osób – bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
 - 6 osób – przemoc w rodzinie,
 - 8 osób – inne przyczyny (7 – rozwiązanie rodziny zastępczej, 1 – choroba matki).

Poniżej zostały przedstawione dane statystyczne dotyczące placówek opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie Wadowickim na przestrzeni lat 2022-2024.

Tabela 22 Łączna liczba dzieci przebywających w placówkach w ciągu całego 2022, 2023 oraz 2024 roku

	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nowy Dom” w Radoczy	21	17	15
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Promyk” w Radoczy	19	20	22
Łącznie	40	37	37

Źródło: PCPR Wadowice

Tabela 23 Wykaz dzieci przebywających w POW „Nowy Dom” i POW „Promyk” z podziałem na wiek (stan na ostatni dzień roku) w latach 2022- 2024

2022 rok			
Wiek	POW „Nowy Dom”	POW „Promyk”	Ogółem
4 – 6 lat	0	0	0
7 – 13 lat	3	1	4
14 – 17 lat	6	7	13
18 – 21 lat	1	2	3
Łącznie	10	10	20
2023 rok			
Wiek	POW „Nowy Dom”	POW „Promyk”	Ogółem
4 – 6 lat	0	0	0
7 – 13 lat	4	4	8
14 – 17 lat	10	7	17
18 – 21 lat	2	2	4
Łącznie	16	13	29
2024 rok			
Wiek	POW „Nowy Dom”	POW „Promyk”	Ogółem
4 – 6 lat	0	1	1
7 – 13 lat	4	4	8
14 – 17 lat	9	9	18
18 – 21 lat	1	1	2
Łącznie	14	15	29

Tabela 24 Liczba wychowanków, którzy zostali skierowani do POW w latach 2022 - 2024

	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nowy Dom” w Radoczy	9	7	6

Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Promyk” w Radoczy	7	10	7
łącznie	16	17	13

Źródło: PCPR Wadowice

Z powyższych danych wynika, iż Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza „Nowy Dom” i „Promyk” w Radoczy w analizowanym okresie w sposób wystarczający zabezpieczały potrzeby Powiatu w zakresie zapewnienia opieki i wychowania dzieci w sytuacji, kiedy z różnych względów małoletni nie mógł pozostać w środowisku rodzinnym, jak również funkcjonujące rodziny zastępcze nie miały możliwości przyjęcia dziecka do rodziny.

Tabela 25 Liczba wychowanków, którzy opuścili POW w latach 2022 - 2024

	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nowy Dom” w Radoczy	11	1	8
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Promyk” w Radoczy	9	7	5
łącznie	20	8	13

Źródło: PCPR Wadowice

Wśród najczęstszych przyczyn opuszczenia POW występują powrót pełnoletnich wychowanków do środowiska rodzinnego zarówno w sytuacji pełnoletnich wychowanków i małoletnich, których rodzice czynią starania w kierunku powrotu dziecka pod ich opiekę. Poniższa tabela obrazuje pozostałe powody.

Tabela 26 Przyczyny opuszczenia POW „Nowy Dom” i POW „Promyk” w latach 2022 - 2024

Przyczyna opuszczenia	POW „Nowy Dom”			POW „Promyk”			suma
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	
Pełnoletni wychowankowie							
Powrót pod opiekę rodziny biologicznej	1	0	2	2	2	0	7
Założyły własne gospodarstwo domowe	2	0	0	0	2	1	5
Umieszczenie w domu pomocy społecznej	0	0	1	1	0	0	2
Zamieszkanie w mieszkaniu treningowym (wcześniej chronionym)	3	0	0	1	0	0	4
Małoletni wychowankowie							
Powróciły pod pieczę rodziców/opiekunów prawnych (decyzja Sądu)	3	0	0	2	2	1	8
Dom Pomocy Społecznej	0	1	0	0	0	0	1

Zwolnienie z POW (decyzja Sądu) i utrzymanie pobytu w MOS	0	0	1	0	1	0	2
Pobyt w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym psychiatrycznym	0	0	0	1	0	0	1
Zawarcie związku małżeńskiego (zgoda sądu)	0	0	0	1	0	0	1
Przeniesienie z placówki opiekuńczo-wychowawczej do innej placówki opiekuńczo-wychowawczej	0	0	0	1	0	0	1
Zwolnienie z POW (decyzja Sądu) i utrzymanie pobytu w MOW	1	0	0	0	0	1	2
Umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej	0	0	2	0	0	1	3
Powrót pod pieczę matki biologicznej przebywającej w domu samotnej matki	0	0	1	0	0	0	1
Umieszczenie w Okręgowym Ośrodku Wychowawczym i powrót pod pieczę opiekunów prawnych	0	0	0	0	0	1	1

Źródło: PCPR Wadowice

Celem deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej jest zwiększanie liczby dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do liczby dzieci przebywających pieczy instytucjonalnej, możliwe powroty dzieci z placówek pod opiekę rodziców biologicznych oraz osiągnięcie standardów opieki i wychowania w placówkach funkcjonujących w Powiecie Wadowickim.

Placówka skupia dziecko i jego rodzinę oraz instytucje, które wspierają tę rodzinę w codziennym funkcjonowaniu. Ważne jest aby zacieśniać współpracę POW z Gminą (asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym), ustalać wspólnie plan działania i monitorować efekty podejmowanych działań np. podczas posiedzeń Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w placówce w celu powrotu dziecka do prawidłowo funkcjonującego środowiska rodzinnego.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze funkcjonujące w Powiecie Wadowickim dają możliwość zabezpieczania potrzeb dzieci powyżej 10 roku życia, w tym sprawiającym trudności wychowawcze, borykającym się z różnymi zaburzeniami, m.in. dlatego ich funkcjonowanie jest niezbędne.



Analiza systemu wsparcia dziecka i rodziny wskazuje na konieczność wzmocnienia działań profilaktycznych oraz rozwijania usług wspierających rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze. Szczególnie istotną rolę odgrywa praca asystentów rodziny, rozwój

placówek wsparcia dziennego oraz dostęp do poradnictwa specjalistycznego. W obszarze pieczy zastępczej zauważalny jest niedobór kandydatów na rodziny zastępcze, a także starzenie się obecnych opiekunów zastępczych. Wymaga to intensyfikacji działań promujących rodzicielstwo zastępcze oraz zwiększenia wsparcia dla rodzin zastępczych i wychowanków pieczy zastępczej.

5. Ocena zasobów powiatu do wykorzystania w przeprowadzeniu procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych

Na terenie Powiatu Wadowickiego funkcjonuje wiele instytucji wspomagających osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, osoby w kryzysie psychicznym, rodziny i dzieci, czy osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Poniżej przedstawiono wykaz tych instytucji oraz katalog usług świadczonych na rzecz potrzebujących mieszkańców Powiatu Wadowickiego przez poszczególne jednostki.

1) Istniejące na terenie Powiatu instytucje:

- a) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach;
- b) Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wadowicach;
- c) Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze „Nowy Dom” i „Promyk” w Radoczy;
- d) Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Andrychowie wraz z Oddziałem Dziennym;
- e) Ośrodki Pomocy Społecznej:
 - Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie;
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeźnicy;
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stryszowie;
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lanckoronie;
 - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kalwarii Zebrzydowskiej;
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mucharzu;
 - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wadowicach;
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieprzu;
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Spytkowicach;
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomicach;
- f) Domy Pomocy Społecznej:
 - Dom Pomocy Społecznej w Wadowicach, przy ul. Parkowej 1 przeznaczony dla 70 osób w podeszłym wieku, dodatkowo realizujący usługę pobytu krótkoterminowego całodobowego (6 miejsc);
 - Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu Prowincja Krakowska w Wadowicach przeznaczony dla 60 dzieci i młodzieży

niepełnosprawnej intelektualnie oraz 10 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie kobiet;

- Dom Pomocy Społecznej im. św. O. R. Kalinowskiego w Wadowicach przeznaczony dla 111 osób chorujących psychicznie;
- Dom Pomocy Społecznej Zakonu Bonifratrów w Zebrzydowicach przeznaczony dla 67 osób chorujących psychicznie mężczyzn;
- Dom Pomocy Społecznej im. św. Brata Alberta w Izdebniku przeznaczony dla 78 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie kobiet;

g) Warsztaty Terapii Zajęciowej:

- Warsztat Terapii Zajęciowej w Zebrzydowicach;
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Spytkowicach;
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Promyczek” w Andrychowie;

h) Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Wadowicach;
- Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy w Kaczynie;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kalwarii Zebrzydowskiej;

i) Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Andrychowie;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wadowicach;
- Niepubliczna poradnia psychologiczno-pedagogiczna prowadzona przez Stowarzyszenie „Dać Szansę” w Wadowicach;
- Niepubliczna poradnia psychologiczno-pedagogiczna prowadzona przez Fundację „Promyczek” w Andrychowie;

j) Organizacje pozarządowe – m. in.:

- Koło Terenowe w Andrychowie. Polski Związek Niewidomych;
- Koło Terenowe w Wadowicach. Polski Związek Niewidomych;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii „Adiutare” w Wadowicach;
- Fundacja „Jowisz” w Wadowicach;
- Fundacja na Rzecz Osób Potrzebujących „Zapałka” w Wadowicach;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - Koło Dzieci Niepełnosprawnych w Wadowicach;
- Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Dać Szansę” w Wadowicach;
- Fundacja „Promyczek” w Andrychowie;
- Centrum Kolping Wadowice;
- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Oddział Rejonowy;

- Stowarzyszenie "Uniwersytet Trzeciego Wieku" w Andrychowie;
- k) Środowiskowe Domy Samopomocy:
 - Środowiskowy Dom Samopomocy w Wadowicach;
 - Środowiskowy Dom Samopomocy w Kalwarii Zebrzydowskiej;
 - Gminny Środowiskowy Dom Samopomocy w Wieprzu;
 - Środowiskowy Dom Samopomocy w Kossowej;
- l) Kluby Integracji Społecznej w Andrychowie oraz w Kalwarii Zebrzydowskiej, Centrum Integracji Społecznej w Wieprzu;
- m) Spółdzielnia Socjalna "Smaki Gościńca";
- n) Spółdzielnia Socjalna „AMICUS”;
- o) Powiatowy Urząd Pracy w Wadowicach.

2) Informacje o usługach świadczonych w środowisku:

a) Usługi świadczone w środowisku, w tym w miejscu zamieszkania:

- Program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” realizowany przez ośrodki pomocy społecznej;
- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowane przez ośrodki pomocy społecznej;
- Program „Opieka Wytchnieniowa” realizowana przez ośrodki pomocy społecznej;
- zajęcia rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej prowadzone przez organizacje pozarządowe na zlecenie Powiatu Wadowickiego;
- rehabilitacja dorosłych osób niepełnosprawnych (w tym rehabilitacja domowa) prowadzona przez organizacje pozarządowe na zlecenie Powiatu Wadowickiego ze środków PFRON;
- pomoc w uzyskaniu informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia – działalność Mobilnych Punktów Informacji prowadzonych przez PCPR w Wadowicach, ZUS oraz ośrodki pomocy społecznej (raz w miesiącu w różnych gminach powiatu);
- poradnictwo psychologiczne, prawne i pedagogiczne udzielane przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej;
- wspieranie osób z niepełnosprawnością poprzez dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego, do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego; dofinansowanie do likwidacji barier technicznych, w komunikowaniu się i architektonicznych; dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych realizowane przez PCPR ze środków PFRON;

- Program „Aktywny samorząd” realizowany przez PCPR ze środków PFRON;
- usługi transportowe door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności, realizowane nieodpłatnie przez Powiat Wadowicki oraz Gminę Wadowice.

b) Usługi świadczone w trybie dziennym, w ramach dziennych form instytucjonalnych:

- Środowiskowy Dom Samopomocy w im. św. Matki Teresy z Kalkuty w Wadowicach wraz z filią w Andrychowie - przeznaczony dla 70 osób z zaburzeniami psychicznymi - typ A, filia w Wadowicach przeznaczona jest dla 15 osób z niepełnosprawnością intelektualną – typ B;
- Gminny Środowiskowy Dom Samopomocy w Kalwarii Zebrzydowskiej - typu A - dla osób przewlekle psychicznie chorych, typu B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, typu C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, typu D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi. Łącznie 30 miejsc;
- Gminny Środowiskowy Dom Samopomocy w Wieprzu dla 25 osób z niepełnosprawnością intelektualną- typ B;
- Gminny Środowiskowy Dom Samopomocy w Kossowej typu A - dla osób przewlekle psychicznie chorych, typu B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, typu C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, typu D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi;
- Kluby Senior+ w Wadowicach, w Stryzowie, w Brzeźnicy, w Kalwarii Zebrzydowskiej, w Lanckoronie, Wieprzu, w Andrychowie;
- Dzielne Domy Senior + w Mucharzu, Brzeźnicy, Wieprzu;
- Stowarzyszenie "Uniwersytet Trzeciego Wieku" w Andrychowie;
- podmioty wspierające reintegrację społeczno – zawodową osób z niepełnosprawnością:
 - Kluby Integracji Społecznej w Andrychowie, Kalwarii Zebrzydowskiej, Centrum Integracji Społecznej w Wieprzu;
 - Spółdzielnie socjalne: Spółdzielnia Socjalna "Smaki Gościńca", Spółdzielnia Socjalna „AMICUS”;
 - Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej Zakonu OO. Bonifratrów w Zebrzydowicach dla 35 osób z niepełnosprawnościami;
 - Warsztat Terapii Zajęciowej w Spytkowicach prowadzony przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej dla 55 osób z niepełnosprawnościami;

- Warsztat Terapii Zajęciowej w Andrychowie, prowadzony przez Fundację „Promyczek” dla 22 osób z niepełnosprawnościami;
 - Oddział Dzienny Psychiatryczny w Wojewódzkim Szpitalu Psychiatrycznym w Andrychowie.
- c) Usługi świadczone całodobowo:
- Usługi w postaci mieszkań treningowych (w Gminie Andrychów – 1 mieszkanie, w Gminie Spytkowo – 1 mieszkanie, w Gminie Wieprz – 1 mieszkanie) i wspomaganych (w Gminie Brzeźnica – 2 mieszkania, w Gminie Wadowice – 1 mieszkanie) oraz 1 mieszkanie treningowe w Radocy dla wychowanków pieczy zastępczej;
 - Hostel prowadzony przez OIK, świadczący pomoc w formie tymczasowego schronienia osobom, które zmuszone zostały, z uwagi na wystąpienie sytuacji kryzysowej, do opuszczenia własnych domów/miejsca pobytu;
 - Dom Pomocy Społecznej w Wadowicach, przy ul. Parkowej 1 przeznaczony dla 70 osób w podeszłym wieku, dodatkowo realizujący usługę pobytu krótkoterminowego całodobowego (6 miejsc) oraz Program „Opieka wytchnieniowa”;
 - Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu Prowincja Krakowska w Wadowicach przeznaczony dla 60 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz 10 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
 - Dom Pomocy Społecznej im. św. O. R. Kalinowskiego w Wadowicach przeznaczony dla 111 osób chorujących psychicznie;
 - Dom Pomocy Społecznej Zakonu Bonifratrów w Zebrzydowicach przeznaczony dla 67 osób chorujących psychicznie;
 - Dom Pomocy Społecznej im. św. Brata Alberta w Izdebniku 78 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.



Na terenie Powiatu Wadowickiego funkcjonuje rozbudowana sieć instytucji wspierających mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej, obejmująca jednostki pomocy społecznej, placówki wsparcia dziennego, organizacje pozarządowe oraz instytucje rynku pracy. Istniejący system usług obejmuje zarówno wsparcie środowiskowe, jak i instytucjonalne. Pomimo rozwiniętej infrastruktury wsparcia, istnieje potrzeba dalszego rozwoju usług środowiskowych, w szczególności w zakresie wsparcia osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin wymagających pomocy.

6. Analiza potrzeb i barier

Poniżej przedstawiono zidentyfikowane potrzeby i bariery w zakresie wsparcia osób w wieku senioralnym, osób z niepełnosprawnościami i w kryzysie zdrowia psychicznego, a także dzieci i rodzin w Powiecie, określone w niniejszej diagnozie. Są one spójne z potrzebami wskazanymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wadowickim na lata 2025 – 2030.

1) Potrzeby w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnością i starszym:

- stała i ciągła pomoc asystenta w ramach programu Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, np. przez okres 3 lat, zwiększenie liczby asystentów;
- zwiększenie liczby gminnych ośrodków wsparcia m.in. dla osób ze spektrum autyzmu oraz osób chorujących psychicznie;
- utworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością m.in. dla uczestników WTZ;
- większy dostęp do rehabilitacji dla osób po udarach, starszych, po wypadkach komunikacyjnych, w tym do rehabilitacji domowej;
- utworzenie mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnością;
- kompleksowa informacja dla osób, które zachorują i ich członków rodziny o możliwościach wsparcia – na etapie wypisu ze szpitala (np. możliwość uzyskania orzeczenia, dofinansowania z NFZ i PFRON, usług opiekuńczych itd.);
- centralizacja informacji o możliwościach i formach pomocy, które realizują poszczególne jednostki (gminy, PCPR, PZO, NGO, NFZ);
- skierowanie działań realizowanych przez NGO na osoby starsze;
- objęcie większym wsparciem osób z chorobami otępiennymi np. w formie dziennego domu pomocy społecznej;
- zwiększenie atrakcyjności zatrudnienia w ośrodkach wsparcia, OPS, jednostkach pomocowych (m.in. pod względem finansowym);
- utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego dla osób starszych, chorych o zasięgu powiatowym;
- zapewnienie profesjonalnej opieki długoterminowej osobom wymagającym całodobowej opieki, której rodzina nie jest w stanie zapewnić, w tym w szczególności przez placówki służby zdrowia, ZOL;
- transport dla osób z niepełnosprawnością i dla osób starszych umożliwiający osobom z trudnościami w poruszaniu się załatwienie ważnych spraw;
- zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów;

- wdrażanie odpowiednich standardów dostępności budynków, transportu publicznego i przestrzeni publicznej, aby ułatwić poruszanie się i korzystanie z różnych usług;
- rozwijanie dostępnych programów zdrowotnych i rehabilitacyjnych, które są odpowiednio dostosowane do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnością;
- poszerzenie katalogu usług pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób starszych, z niepełnosprawnością, długotrwale chorych;
- upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, z niepełnosprawnością;
- rozpowszechnianie informacji o dostępnych usługach świadczonych przez ośrodki wsparcia takie jak ŚDS, WTZ;
- utworzenie dziennych domów pomocy dla seniorów.

2) Potrzeby w zakresie wsparcia dziecka i rodziny oraz pieczy zastępczej:

- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy ze strony asystenta rodziny oraz rodzin wspierających;
- sukcesywne tworzenie placówek wsparcia dziennego, a w razie wystąpienia potrzeby uruchomienie placówki o zasięgu ponadgminnym;
- prowadzenie kampanii informacyjnych i działań w zakresie powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej;
- podjęcie działań wspierających opiekunów zastępczych poprzez tworzenie grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa, szkoleń, wolontariatu, zatrudniania osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, zapewniania funkcjonowania rodzin pomocowych;
- organizowanie superwizji i szkoleń specjalistycznych dla kadry pedagogicznej zatrudnionej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- utworzenie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych grupy usamodzielnianych wychowanków;
- organizowanie szkoleń i warsztatów dla młodzieży usamodzielnianej, udział w projektach podnoszących ich umiejętności społeczne i kwalifikacje zawodowe;
- utworzenie nowych mieszkań treningowych dla wychowanków pieczy zastępczej.

3) Bariery w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnością i starszym.

- Niedostateczna liczba miejsc w dziennych ośrodkach wsparcia dla osób ze spektrum autyzmu oraz osób chorujących psychicznie, zapewniających wsparcie adekwatne do potrzeb;

- Wydłużony czas oczekiwania na wizytę w poradni specjalistycznej dla osób chorujących oraz niedostateczny dostęp do rehabilitacji;
- Niewystarczająca liczba kadry specjalistycznej w instytucjach pomocowych, trudności związane z pozyskaniem wykwalifikowanej i doświadczonej kadry, często spowodowane niskimi wynagrodzeniami;
- Ograniczone możliwości działań w zakresie zapobiegania problemowi ubóstwa osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością;
- Ograniczone zasoby lokalowe, kadrowe oraz środki finansowe samorządów, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i organizacji pozarządowych, wpływające na trudności w rozwijaniu i poszerzaniu katalogu usług społecznych;
- Niewystarczająco rozwinięty wolontariat dla osób z niepełnosprawnością;
- Niewystarczająca liczba wypożyczalni sprzętu medycznego i rehabilitacyjnego, oferująca wypożyczenie sprzętu nieodpłatnie lub na preferencyjnych warunkach na terenie Powiatu;
- Niewystarczająca liczba mieszkań wspomaganych i treningowych, w szczególności dla osób z niepełnosprawnością;
- Bariery architektoniczne w przestrzeni publicznej i w budynkach użyteczności publicznej utrudniające osobom z niepełnosprawnością i starszym codzienne funkcjonowanie;
- Niewystarczająca liczba podmiotów ekonomii społecznej, w których osoby niepełnosprawnością mogłyby podjąć pracę (w szczególności Zakład Aktywności Zawodowej);
- Brak ośrodka informacji dla osób z niepełnosprawnością, w którym osoby te oraz ich rodziny mogłyby otrzymać wsparcie informacyjne;
- Obawy pracodawców dotyczące zatrudnienia osób z niepełnosprawnością.

4) Bariery w obszarze usług wsparcia na rzecz rodziny i pieczy zastępczej:

- Niewystarczający dostęp do oferty wsparcia asystentów rodziny;
- Brak rodzin wspierających;
- Niewystarczający dostęp do oferty wsparcia dzieci i młodzieży świadczonej przez placówki wsparcia dziennego;
- Niewystarczający dostęp do innych form profilaktycznego wsparcia rodziny: poradnictwa, mediacji, terapii;
- Niewystarczająca liczba zawodowych rodzin zastępczych dla dzieci w wieku dorastania;
- Zbyt mała liczba osób pełniących funkcję rodzin zastępczych w wieku produkcyjnym;
- Zaawansowany wiek oraz problemy zdrowotne opiekunów w zawodowych rodzinach zastępczych;

- Niewystarczające umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego przez usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej;
- Wypalenie zawodowe kadry pedagogicznej zatrudnionej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- Rotacja kadry pedagogicznej z powodu niekonkurencyjnych wynagrodzeń w stosunku do oświaty;
- Utworzenie mieszkań treningowych w dogodnej dla wychowanków lokalizacji z dostępem do infrastruktury drogowej, kulturalnej, społecznej i zawodowej.



Przeprowadzona analiza wskazuje na szereg potrzeb związanych z rozwojem usług społecznych w powiecie. Do najważniejszych należą zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i asystenckich, rozwój mieszkań wspomaganych i treningowych, zwiększenie dostępu do rehabilitacji oraz wsparcie rodzin wychowujących dzieci. Jednocześnie zidentyfikowano bariery utrudniające rozwój systemu wsparcia, w tym ograniczone zasoby finansowe i kadrowe instytucji pomocowych, niewystarczającą liczbę specjalistów oraz niedostateczną liczbę rodzin zastępczych.

III. Część programowa

Tabela 17 Cele i działania zaplanowane do realizacji w Powiecie Wadowickim w latach 2026-2028

Obszar 1 Osoby w wieku senioralnym					
Cel ogólny	Zapewnienie wszechstronnego wsparcia osobom starszym poprzez działania sprzyjające ich aktywizacji społecznej, poprawie jakości życia, samodzielności oraz integracji z lokalną społecznością.				
Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Źródło/-a finansowania	Wskaźniki
Rozwój usług wsparcia dla osób starszych i ich rodzin w środowisku lokalnym	1. Realizacja usług w formie opieki wytchnieniowej	2026-2030	PCPR, Gminy, NGO	- środki pozyskiwane w ramach programów ministerialnych;	- liczba osób objętych wsparciem
	2. Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania przez kadrę DPS – w zależności od możliwości w sytuacji posiadania wolnych zasobów kadrowych	2026-2030	Powiat, DPS, Gminy	- budżet Państwa - budżet Gmin	- liczba osób objętych wsparciem

	3. Świadczenie usług przewozowych (door to door)	2026-2030	Powiat, Gminy	<ul style="list-style-type: none"> - środki pochodzące z programów celowych, - budżet Powiatu lub Gminy, - środki własne 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych wsparciem - liczba podmiotów realizujących Program
	4. Doradztwo i udzielanie informacji o przysługujących formach wsparcia dla osób starszych w ramach Mobilnych Punktów Informacyjnych w gminach Powiatu Wadowickiego	2026-2030	Powiat, PCPR, ZUS, Gminy	- środki własne Gmin, Powiatu i ZUS	- liczba osób, którym udzielono porad
	5. Powołanie Powiatowej Rady Seniorów składającej się m.in. z przedstawicieli Domów Seniora (art. 3f. ustawy o samorządzie powiatowym)	2026-2030	Powiat	- środki Powiatu	- liczba spotkań Rady
	6. Usługi żywieniowe dla osób starszych z dostawą	2026-2030	DPS, Gminy	- środki Gmin	- liczba dostarczonych posiłków

	do domu świadczone przez DPS				- liczbę DPS, które realizują usługę - liczba osób objętych usługą
Obszar 2	Osoby z niepełnosprawnościami i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego				
Cel ogólny	Wspieranie osób z niepełnosprawnościami i osób w kryzysie zdrowia psychicznego poprzez działania na rzecz ich integracji społecznej, zwiększania samodzielności, zwiększenia dostępu do usług i edukacji oraz eliminowania barier utrudniających pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.				
Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Źródło/-a finansowania	Wskaźniki
Dostęp do usług wspierających oraz podtrzymujących samodzielność	1. Realizacja usług w formie opieki wytchnieniowej	2026-2030	Powiat, Gminy, NGO	- środki pozyskiwane w ramach programów ministerialnych;	- liczba osób objętych wsparciem
	2. Realizacja zadań wynikających z ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami	2027 - 2030	Powiat, Gminy, NGO	- zgodnie z ustawą	- liczba osób objętych wsparciem
	3. Świadczenie usług przewozowych (door to door)	2026-2030	Powiat, Gminy	- środki pochodzące z programów celowych, - budżet Powiatu lub Gminy, - środki własne	- liczba osób objętych wsparciem

	4. Doradztwo i udzielanie informacji o przysługujących formach wsparcia dla osób starszych w ramach Mobilnych Punktów Informacyjnych w gminach Powiatu Wadowickiego	2026-2030	Powiat, PCPR, ZUS, Gminy	- środki własne Gmin, Powiatu i ZUS	- liczba osób, którym udzielono porad
Działalność podmiotów wspierających osoby z niepełnosprawnościami i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym Ośrodka Interwencji Kryzysowej	5. Wspieranie działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej	2026-2030	Powiat, PFRON	- środki PFRON, - budżet Powiatu - Program Wyrównywania Różnic Między Regionami, - budżet Gmin	- liczba uczestników WTZ - liczba nowoutworzonych pracowni
	6. Utrzymanie działalności Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2026-2030	Wojewoda, Powiat, Gminy	- budżet Wojewody - budżet Powiatu - budżet Gmin	- liczba uczestników ŚDS - liczba nowopowstałych ŚDS
	7. <i>Uruchomienie ośrodka wsparcia dla osób wymagających wzmożonej pomocy m. in. osób w</i>	2026-2030	<i>Wojewoda, Powiat, Gminy</i>	<i>- budżet Wojewody - budżet Powiatu - budżet Gmin</i>	<i>- liczba nowopowstałych ośrodków - liczba osób objętych wsparciem</i>

	<i>spektrum autyzmu oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi</i>				
	8. Uruchomienie mieszkania treningowego lub wspomaganego dla osób z niepełnosprawnością, w tym osób w kryzysie zdrowia psychicznego	2026-2030	Powiat, Gminy, NGO	- Fundusze Europejskie - środki zewnętrzne z programów, projektów - budżet Powiatu - budżet Gminy	- liczba utworzonych mieszkań w Powiecie
	9. Uruchomienie Zakładu Aktywności Zawodowej na terenie Powiatu	2026-2030	Powiat, Gminy, NGO	- środki PFRON - budżet Wojewody - budżet Powiatu - budżet Gmin - NGO	- liczba utworzonych ZAZ
	10. Powstanie Dziennego Domu Pomocy dla osób starszych	2026-2030	Gminy	- budżet Gminy - Fundusze Europejskie	- liczba utworzonych DDP
	11. Wspieranie działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej	2026-2030	Powiat	- budżet Powiatu	- liczba osób w kryzysie, które skorzystały z pomocy OIK

					- liczba uczestników biorących udział w programach profilaktycznych
Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami	12. Wspieranie osób z niepełnosprawnością poprzez ich udział w turnusach rehabilitacyjnych;	2026-2030	PCPR	- środki PFRON, - środki Gminy (dofinansowanie do wkładu własnego), - środki własne	- liczba osób korzystających ze wsparcia
	13. Wspieranie osób z niepełnosprawnością poprzez: a) dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego; b) dofinansowanie do likwidacji barier technicznych, w komunikowaniu się i architektonicznych c) dofinansowanie do zakupu przedmiotów	2026-2030	PCPR, Gminy	- środki PFRON - budżet Gminy (dofinansowanie do wkładu własnego)	- liczba osób korzystających ze wsparcia

	ortopedycznych i środków pomocniczych;				
	13. Realizacja Programów celowych finansowanych ze środków PFRON	2026-2030	Powiat, NGO, Gminy	- środki PFRON - środki własne wnioskodawców - Fundusze Europejskie	- liczba osób korzystających ze wsparcia
	14. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektu pn.: „Razem dla aktywności”	2025-2027	Powiat	- Fundusze Europejskie	- Liczba osób objętych wsparciem
	15. Uruchomienie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	2026-2030	Powiat	- środki PFRON	- liczba osób korzystających ze wsparcia
	16. Powołanie Pełnomocnika do spraw Osób z Niepełnosprawnością przy Starości	2026-2030	Powiat	- środki PFRON - budżet Powiatu	- liczba osób, którym udzielono wsparcie

Cel ogólny	Dążenie do przekształcenia istniejących DPS w taki sposób, aby oferowały kompleksowe usługi zarówno dzienne jak i całodobowe w społeczności lokalnej				
Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Źródło/-a finansowania	Wskaźniki
Świadczenie usług w środowisku lokalnym przez DPS-y	1. Świadczenie usług w ramach pobytu krótkoterminowego całodobowego w DPS	2026-2030	Powiat, DPS	- budżet Gminy - środki własne beneficjentów	- liczba osób objętych wsparciem
	2. Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania przez kadrę DPS – w zależności od możliwości w sytuacji posiadania wolnych zasobów kadrowych	2026-2030	Powiat, DPS, Gminy	- budżet Gminy - budżet DPS	- liczba osób objętych wsparciem
	3. Wprowadzenie usług żywieniowych z dostawą do domu świadczone przez DPS	2026-2030	DPS, Gminy	- budżet Gminy - budżet DPS	- liczba dostarczonych posiłków

Podjęcie działań mających na celu usamodzielnienie mieszkańców DPS	4. Okresowa analiza możliwości usamodzielniania mieszkańców DPS	2026-2030	DPS	- bezkosztowo	- liczba diagnoz mieszkańców w zakresie możliwości usamodzielniania - liczba indywidualnych planów usamodzielnienia mieszkańca DPS
	5. Dążenie do zapewnienia mieszkańcom DPS warunków do usamodzielnienia poprzez umożliwienie zamieszkania w pokojach jednoosobowych i dwuosobowych w DPS im. św. o. R. Kalinowskiego w Wadowicach (w miarę możliwości DPS)	2026-2030	DPS	- budżet DPS	- liczba mieszkańców w pokojach jednoosobowych - liczba mieszkańców w pokojach dwuosobowych - liczba mieszkańców w pokojach trzyosobowych
Obszar 3	Wsparcie dziecka i rodziny				
Cel ogólny	Rozwój systemu wsparcia dziecka i jego otoczenia poprzez poszerzenie zakresu i dostępności usług				

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Źródło/-a finansowania	Wskaźniki
Wzmocnienie działań na rzecz wspierania dziecka i rodziny	1. Realizacja usługi asystenta rodziny	2026-2030	OPS	- budżet Gmin	- liczba zatrudnionych AR w poszczególnych gminach; - liczba rodzin objętych wsparciem AR;
	2. Zapewnienie pomocy ze strony rodzin wspierających	2026-2030	OPS	- budżet Gmin	- liczba rodzin wspierających;
	3. Świadczenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego	2026-2030	OPS, OIK	- budżet Gmin, - budżet Powiatu	- liczba udzielonych konsultacji i porad; - liczba osób korzystających;
	4. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	2026-2030	OPS, NGO, Powiat	- budżet Gmin - budżet Powiatu	- liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego; - liczba uczestników zajęć w placówkach;
Intensyfikacja i wzmocnienie działań na rzecz rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej	5. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez prowadzenie kampanii społecznych, lokalnych kampanii medialnych, publikacje, banery, plakaty, ulotki, itp.	2026-2030	PCPR	- budżet Powiatu	- liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych, wydanych publikacji;

	6. Rozwój usług wspierających opiekunów zastępczych, np. poprzez dostęp do szkoleń, superwizji, grup wsparcia, usług wolontaryjnych, itp.	2026-2030	PCPR, NGO	- budżet Powiatu - Fundusze Europejskie	- liczba szkoleń, - liczba grup wsparcia, - liczba wolontariuszy;
	7. Świadczenie poradnictwa specjalistycznego na rzecz członków rodzin zastępczych	2026-2030	PCPR, NGO	- budżet Powiatu, Fundusze Europejskie	- liczba udzielonych porad; - liczba osób korzystających;
	8. Utworzenie rodzin zastępczych dla dzieci powyżej 10 r.ż. oraz dzieci z niepełnosprawnościami	2026-2030	PCPR	- budżet Powiatu	- liczba rodzin zastępczych
Podniesienie jakości oddziaływań opiekuńczo – wychowawczych w instytucjonalnych	9. Utworzenie grupy usamodzielnienia dla 2 – 4 wychowanków w ramach istniejących placówek opiekuńczo –	2026-2030	POW, Powiat	- budżet Powiatu	- liczba osób korzystających

formach pieczy zastępczej	wychowawczych na terenie Powiatu				
	10. Organizowanie superwizji i szkoleń dla kadry pedagogicznej zatrudnionej w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	2026-2030	POW, NGO	- budżet Powiatu - środki zewnętrzne	- liczba szkoleń
Wsparcie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	11. Organizowanie szkoleń i warsztatów dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	2026-2030	PCPR, POW	- budżet Powiatu - środki publiczne krajowe - Fundusze Europejskie	- liczba zorganizowanych szkoleń; - liczba wychowanków uczestniczących w szkoleniach;
	12. Utworzenie mieszkań treningowych dla wychowanków pieczy zastępczej poprzez wykorzystanie lokali będących w zasobach Powiatu lub zakup mieszkania	2026-2030	PCPR, POW, OIK, NGO	- budżet Powiatu - środki publiczne krajowe - Fundusze Europejskie	- liczba mieszkań treningowych/ liczba miejsc; - liczba wychowanków korzystających z mieszkań treningowych;

	13. Udział wychowanków w projektach podnoszących ich umiejętności społeczne i kwalifikacje zawodowe	2026-2030	PCPR, NGO	- Fundusze Europejskie	- całkowita liczba osób biorących udział w projekcie; - liczba osób, które uzyskały kwalifikacje;
--	---	-----------	-----------	------------------------	--

Źródło: Opracowanie własne

IV. Monitoring i ewaluacja Planu

Monitoring oraz ewaluacja realizacji Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w Powiecie Wadowickim na lata 2026–2028 z perspektywą do 2030 r. stanowią istotny element procesu zarządzania i wdrażania zaplanowanych działań. Ich celem jest systematyczne śledzenie postępów w realizacji zadań, ocena skuteczności podejmowanych działań oraz identyfikowanie ewentualnych problemów i barier w realizacji planu.

Monitoring umożliwi bieżące analizowanie stopnia realizacji zaplanowanych działań, natomiast ewaluacja pozwala na ocenę efektów podejmowanych działań oraz ich wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców Powiatu Wadowickiego.

Proces monitoringu i ewaluacji ma również na celu dostarczanie informacji niezbędnych do podejmowania decyzji dotyczących ewentualnych zmian w zakresie realizowanych działań oraz dalszego rozwoju usług społecznych w Powiecie.

Koordinację procesu monitorowania realizacji planu prowadzi **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach**, które współpracuje w tym zakresie z jednostkami organizacyjnymi powiatu, ośrodkami pomocy społecznej w gminach oraz innymi podmiotami zaangażowanymi w realizację działań zaplanowanych w dokumencie.

Monitoring realizacji planu obejmuje w szczególności analizę:

- stopnia realizacji zaplanowanych działań,
- osiągniętych wskaźników określonych w części programowej dokumentu,
- liczby osób korzystających z poszczególnych form wsparcia,
- dostępności usług społecznych na terenie Powiatu,
- współpracy pomiędzy instytucjami realizującymi zadania w zakresie usług społecznych.

Dane wykorzystywane w procesie monitoringu będą pochodzić m.in. ze sprawozdań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, danych statystycznych oraz informacji przekazywanych przez podmioty realizujące działania wynikające z planu.

Monitoring realizacji planu będzie prowadzony w sposób ciągły, natomiast podsumowanie stopnia realizacji działań będzie dokonywane **co najmniej raz w roku**.

Ewaluacja planu polegać będzie na ocenie stopnia osiągnięcia zakładanych celów oraz skuteczności podejmowanych działań w zakresie rozwoju usług społecznych i procesu deinstytucjonalizacji.

Ewaluacja obejmować będzie w szczególności:

- ocenę stopnia realizacji celów określonych w planie,
- analizę efektów podejmowanych działań,

- ocenę dostępności usług społecznych.

Wyniki ewaluacji mogą stanowić podstawę do aktualizacji planu oraz planowania kolejnych działań w zakresie rozwoju usług społecznych.

System monitoringu i ewaluacji pozwoli na bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb mieszkańców Powiatu Wadowickiego oraz zapewni efektywne wdrażanie założeń procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych.

V. Podsumowanie

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w Powiecie Wadowickim na lata 2026–2028 z perspektywą do 2030 r. stanowi odpowiedź na zidentyfikowane w diagnozie potrzeby mieszkańców powiatu oraz na wyzwania wynikające ze zmian demograficznych i społecznych zachodzących w ostatnich latach.

Analiza sytuacji społecznej wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa, wzrost liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz rosnące zapotrzebowanie na usługi skierowane do osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Jednocześnie zauważalne są potrzeby w zakresie wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz dalszego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.

W odpowiedzi na te wyzwania plan zakłada rozwój systemu usług społecznych opartych przede wszystkim na wsparciu środowiskowym, które umożliwi osobom potrzebującym pomocy jak najdłuższe pozostawanie w swoim naturalnym środowisku życia. Podejście to jest zgodne z założeniami procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, który zakłada stopniowe wzmacnianie usług świadczonych w społeczności lokalnej przy jednoczesnym utrzymaniu niezbędnych form wsparcia instytucjonalnego.

Istotnym kierunkiem działań w najbliższych latach będzie rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenckich oraz wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych. Ważnym elementem systemu wsparcia pozostanie również rozwój dziennych form aktywizacji społecznej, takich jak środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej czy dzienne domy pomocy dla seniorów.

W obszarze wsparcia dziecka i rodziny szczególne znaczenie będzie miało wzmacnianie działań profilaktycznych oraz rozwój usług wspierających funkcjonowanie rodzin, w tym pracy asystentów rodziny, poradnictwa specjalistycznego oraz placówek wsparcia dziennego. Jednocześnie

podejmowane będą działania mające na celu rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz wspieranie procesu usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Realizacja założeń planu wymagać będzie ścisłej współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami pomocy społecznej, podmiotami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz mieszkańców powiatu. Kluczowe znaczenie będzie miało także pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym funduszy europejskich oraz programów rządowych wspierających rozwój usług społecznych.

Wdrażanie planu będzie podlegało systematycznemu monitorowaniu i ewaluacji, co pozwoli na bieżące dostosowywanie podejmowanych działań do zmieniających się potrzeb społecznych. Dzięki temu możliwe będzie stopniowe rozwijanie systemu usług społecznych w Powiecie Wadowickim w sposób odpowiadający na potrzeby mieszkańców oraz zgodny z kierunkami polityki społecznej państwa i regionu.

Realizacja działań zaplanowanych w niniejszym dokumencie przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców Powiatu Wadowickiego, zwiększenia dostępności usług społecznych oraz budowania systemu wsparcia opartego na zasadzie solidarności społecznej i współpracy lokalnej

